

Gammelt guld og nye tegn

1950—55 af Erik Ulrichsen

Fra januar 1950 til marts 1955 distribueredes 67 nye danske spillefilm. Kun en af dem var af international standard, *Astrid Henning-Jensens* „Palle alene i Verden“, 1954. De nærmeste prætendenter var *Ole Palsbos* „Familien Schmidt“, 1951 (periodens bedste danske film af normal længde), *Erik Balings* „Adam og Eva“, 1953, og *Carl Th. Dreyers* „Ordet“, 1955.

„Palle alene i Verden“ gabte ikke over mere, end den kunne sluge, og den ejede charme, en egen-skab, der ellers skyr dansk film som pesten. Filmen var livlig, klipning og billedkomposition var aktivt med i helheden. Kritiske udlændinge nød den. De kunne ikke have nydt „Familien Schmidt“ og „Adam og Eva“ — de var for dialogtyngede og for skuespillertyngede.

Astrid Henning-Jensen

Men de langede kraftigt ud efter nationale utilstrækkeligheder, og de forsøgte i hvert fald at skabe en artistisk form uden vor sædvanlige træghed og tungthed — og uden at havne i „Himlen er blaa“s modsatte groft. Særligt fæddet „Ordet“ er allerede blevet behandlet her i bladet, som ikke angrer sine ord. De bedste kritikere ude i Verden vil tage hårdere fat, men filmen vil dog interessere dem.

Hvad resten angår, har man ikke lyst til at nævne navne. Lad os nøjes med tendenserne. Der var mislykkede forsøg på at lave kvikke lystspil, mest tålelige var „Min Kone er uskyldig“ (*Bodil Kjer*), „Den opvakte Jomfru“ (begge 1950) og „Vejrhanen“, 1953. Der var den folkepædagogiske film, som bl. a. forsøgte at få os til at lade være med at drikke, en genre, som muligvis har en lignende mission som aftenskolekursus, men som ikke kan tages alvorligt fra en æstetisk betragtning. Der var den danske hyggeglamour med røde heste, velholdte herregårde, mosekonger, fodbold-

præster, røde porte, gamle købmandsgårde, gammelt guld, gamle møller på Mols, kongelundsans, fløjtespillere, succeskomponister, arvinger og sømand — alt sammen mere at sammenligne med hovedpinetabletter for trætte gemytter end f. eks. med blot tredierangs Hollywood-underholdning.

For en streng kritisk betragtning var der altså ikke ret meget. Men paradoksalt nok skete der alligevel noget i perioden. Det, der skete, var en slags underjordisk arbejde, som kan blive til en hel undergrundsbevægelse. Indirekte og ikke altid i de mest acceptable film fandt man utilfredshed med det bestående, ja, endog lyst til at eksperimentere. „Den opvakte Jomfru“ var nu ikke helt almindelig, trekongermødet i „Alt dette — og Island med“ var nu ikke helt ortodokst skildret, og „Himlen er blaa“ forbløffede ved ganske at sprænge den konventionelle form. Hele to spillefilm blev lavet udenom de store selskaber: „Himlen er blaa“ og „Vores lille By“. Der er noget i gære, som trods alt giver grundlag for optimisme: Der er en fornemmelse af, at man før eller senere bliver tvunget til at finde på — og ikke i længden kan nøjes med at imitere. Selv de store selskaber synes at ane, hvor det bærer hen. Producer-indsatser kan ventes af Erik Balling og *Mogens Skot-Hansen*.

Medens dette skrives, er sidstnævnte (og *team*) ved at afslutte en dokumentarfilm om besættelsestiden. Muligvis vil denne og *Jørgen Roos'* dokumentfilm om H. C. Andersens rehabilitering den danske dokumentarfilm, som ikke brillerede i tidsrummet. Stærkest stod Roos med „Den strømlinjede Gris“ og „Slum“ — endnu har vi ikke set *Theodor Christensens* „Alfa“ og „Aqua“.

Roos synes ikke at have haft tid eller lyst til at eksperimentere privat siden „Spiste Horisonter“ (1950) — til gengæld har *Søren Melson* („Fabrikken Caroline“, „Jyske Kyst“) midt i perioden fuldført sit mest ambitiøse avantgarde-værk, den vellystige „Amor et Psyché“.

Men hvis det må være tilladt at profetere: Eksperimenterne i perioden 1955-60 vil fortrinsvis være at finde i spillefilmene, og femåret vil blive livligere end noget tidligere i dansk talefilm.